

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายเน้นงานด้านความปลอดภัยของอาหาร คือ พัฒนาการผลิตทุกขั้นตอนให้ได้มาตรฐานปลอดภัยต่อการบริโภค ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานในประเทศและต่างประเทศ จัดทำระบบตรวจสอบรับรอง รวมทั้งระบบการสอบย้อนกลับสำหรับสินค้าเกษตรและอาหาร

กรมส่งเสริมการเกษตรให้ความสำคัญกับการผลิตวัตถุดิบและอาหารแปรรูปให้ปลอดภัยจากสิ่งปนเปื้อนต่างๆ และมีการดำเนินการตั้งแต่ปี 2546 โดยจัดทำโครงการณรงค์การผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษ เพื่อรองรับนโยบายปีแห่งอาหารปลอดภัย (Food Safety Year) โดยมีเป้าหมายเพื่อณรงค์ประชาสัมพันธ์ กระตุ้นให้เกษตรกรผู้ผลิต และผู้บริโภคตระหนัก และรับรู้อันตรายจากวัตถุดิบอันตราย ทาง การเกษตรหรือสารเคมีที่ปนเปื้อนในอาหาร และให้เกษตรกรผู้ผลิตมีความรู้ ความสามารถในการผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษ โดยเน้นเกษตรกรผู้ผลิตพืชทุกรายมีการปฏิบัติดูแลพืชถูกต้องตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับพืช (GAP) เพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพ เน้นด้านความปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง เกินค่ามาตรฐานความปลอดภัยที่กำหนดต่อตัวเกษตรกรผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเกษตรกรให้สามารถเข้าสู่ระบบการจัดการคุณภาพหรือขอขึ้นทะเบียนเพื่อการรับรองแปลงต่อไป (กรมส่งเสริมการเกษตร 2547: 4-10)

จังหวัดอุดรธานีได้จัดทำโครงการส่งเสริมการจัดการคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตร โครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์ และความปลอดภัยจากสารพิษ โครงการโรงเรียนเกษตรกรในพระราชดำริพืชผัก ซึ่งมีการดำเนินการในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี มาตั้งแต่ปี 2546 จนถึงปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผลปรากฏว่ามีเกษตรกรที่ผ่านการอบรมตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร พืชผักมาแล้วมีการปฏิบัติตามคำแนะนำเป็นจำนวนมาก และมีบางส่วนไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อต้องการทราบข้อมูลการปฏิบัติของเกษตรกร จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตผักของเกษตรกรในจังหวัดอุดรธานี รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการ

ยอมรับเทคโนโลยีการผลิตผักของเกษตรกรในจังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษให้เกษตรกรผู้สนใจ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตพืชผักใน จังหวัดอุดรธานี

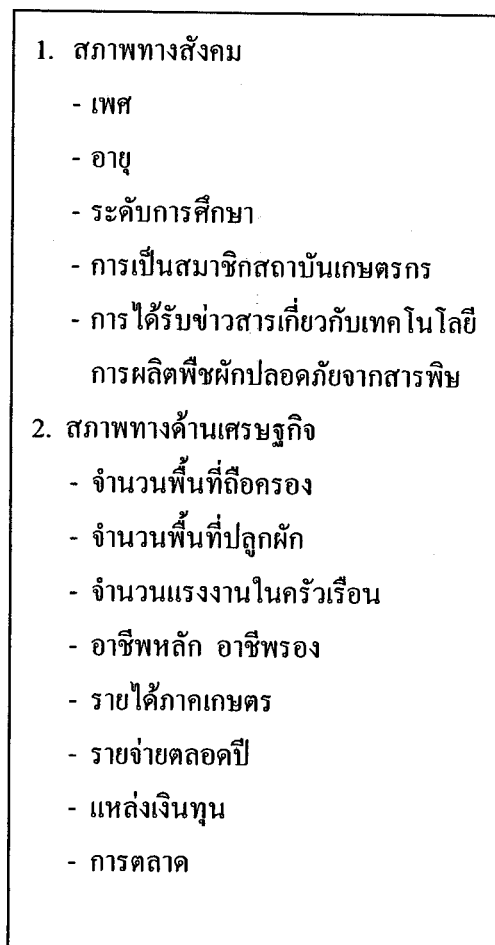
2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตพืชผักปลอดภัยจาก สารพิษของเกษตรกรในจังหวัดอุดรธานี

2.3 ปัญหาในการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดอุดรธานี

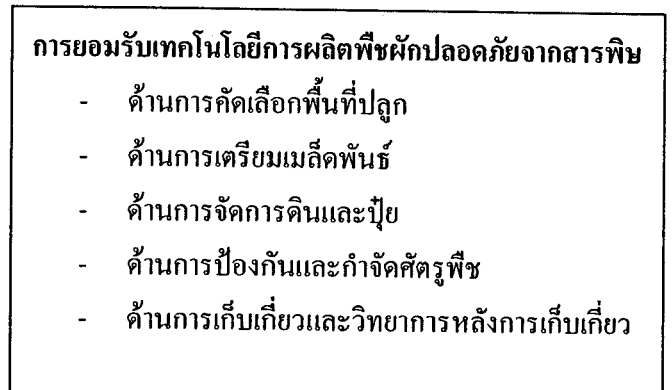
3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดจากลักษณะสำคัญของเกษตรกรที่เป็นตัวแปรอิสระ 2 ด้าน คือ ปัจจัยทางสังคมประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกสถาบัน เกษตรกร การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ ปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจ ประกอบด้วย จำนวนพื้นที่ถือครอง จำนวนพื้นที่ปลูกผัก จำนวนแรงงานในครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ภาคการเกษตร รายได้-รายจ่ายตลอดปี แหล่งเงินทุน ผลผลิตและ รายได้จากการจำหน่ายการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ ซึ่งสรุปเป็นกรอบแนวคิด ในการวิจัย ได้ดัง ภาพที่ 1.1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 รูปแบบจำลองกรอบแนวคิดในการ

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยทางด้านสังคมได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร และได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนพื้นที่ถือครอง จำนวนพื้นที่ปลูกผัก จำนวนแรงงานในครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ภาคเกษตร รายจ่ายตลอดปี แหล่งเงินทุน การตลาด ของเกษตรกร มีอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ

5. ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาจากสมาชิกเกษตรกรที่ร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ได้มาตรฐานและปลอดภัย (นอกเขตชลประทาน) กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและจัดการสินค้าเกษตร (พืชผัก) ให้ปลอดภัยและมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรพืชผัก ในปี 2550

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่ร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ได้มาตรฐานและปลอดภัย กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและจัดการสินค้าเกษตร (พืชผัก) ให้ปลอดภัยและมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร (พืชผัก) และมีรายชื่ออยู่ในทะเบียนเกษตรกรที่รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ ของ 19 หมู่บ้าน 11 อำเภอ ในจังหวัดอุดรธานี ระหว่างปี 2546 – 2548

6.2 เทคโนโลยีการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง วิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำมาถ่ายทอดให้เกษตรกร ในด้านการคัดเลือกพื้นที่ปลูก ด้านการเตรียมเมล็ดพันธุ์ ด้านการจัดการดินและปุ๋ย ด้านการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และด้านการเก็บเกี่ยวและวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว ตามที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดไว้เป็นมาตรฐานกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรพืชผัก

6.3 การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง การที่เกษตรกรปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในเรื่องการนำเทคโนโลยีการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ มาใช้ผสมผสานกันอย่างเหมาะสมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอนของการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ

6.4 การผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง การผลิตผักที่ปราศจากสารพิษตกค้าง รวมทั้งผักที่ยังคงมีสารพิษตกค้างเจือปนอยู่บ้างแต่ไม่เกินระดับมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข

6.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ หมายถึง ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การถือครองพื้นที่การเกษตร พื้นที่การปลูกผัก จำนวนแรงงาน อาชีพหลัก อาชีพรอง ราคาผลผลิตและรายได้ แหล่งเงินทุน และปัจจัยอื่นๆ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อบุคคล หน่วยงานหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

7.1 นำผลการวิจัยไปใช้ในการประกอบการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานตามโครงการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษของจังหวัดอุดรธานี

7.2 นำผลการวิจัยนี้ไปใช้แก้ไขปรับปรุงวิทยาการด้านการเกษตรปลอดภัยจากสารพิษที่ไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น

7.3 นำผลการวิจัยไปปรับปรุงประเด็นการติดตามประเมินผลโครงการได้มีอย่างมีประสิทธิภาพ

7.4 นำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปฏิบัติและแนวทางการแก้ไขปัญหาให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร